

SOLVA

INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND
VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN SOCIO-ECONOMISCHE EXPANSIE

VIANE - CENTRUM

RIOLERINGSWERKEN EN HERAANLEG WEGENIS

NOTA – 2017G138

Arne De Graeve, Ewoud Deschepper & Bart Cherretté

SOLVA-ARCHEOLOGIERAPPORT NR 124

Colofon

Project:

Viane – Centrum. Rioleringswerken en heraanleg wegenis. Nota (proefputtenonderzoek)

Projectcode: 2017G138

Projectnaam: 16-VIA-CE

SOLVA Archeologierapport 124

Opdrachtgever:

Stad Geraardsbergen

Weverijstraat 20

9500 Geraardsbergen

Uitvoerder:

SOLVA

Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie

Gentsesteenweg 1B

9520 Vlierzele

Tel: 053/64 65 20

Auteurs:

Arne De Graeve (erkend archeoloog; veldwerkleider)

Ewoud Deschepper (assistent-archeoloog)

Bart Cherretté (redactie)

Bewaarplaats archeologisch ensemble:

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA Archeologisch depot, p/a Industrielaan 25B, 9320 Eredebodegem

E-mail: archeologie@so-lva.be

Tel: 053/64 65 36

Identificatie bekrachtigde archeologienota: 3704

Wettelijk depotnummer: D/2017/12.857/61

Afbeelding voorblad: Foto uit 1922 van de gemeentelijke jongensschool (Vanden Herreweghen, Van Bockstaele, De Cock 1985, 49).

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
1.1	Planmatige context	3
1.2	Wettelijk kader.....	3
1.3	Resultaten	3
2	Verslag van resultaten.....	6
2.1	Beschrijvend gedeelte	6
2.1.1	Planmatige context en kader	7
2.1.2	De onderzoeksoopdracht	7
2.1.3	Werkwijze en strategie van het vooronderzoek	8
2.2	Assessmentrapport.....	12
2.2.1	Samenvatting van de resultaten van het bureauonderzoek.....	12
2.2.2	Beschrijving van de aardkundige opbouw van het onderzochte gebied	17
2.2.3	Assessment van het onderzochte gebied op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek: sporen, profielen en vondsten	17
2.2.4	Een assessment van stalen.....	28
2.2.5	Conservatie-assessment.....	28
2.2.6	Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	28
2.2.7	Confrontatie van de bevindingen met de resultaten van voorgaande onderzoeksfases.....	30
2.2.8	De verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed.....	31
2.3	Bijlagen	34
2.3.1	Lijst van plannen, figuren, foto's en kaarten.....	34
2.3.2	Tekeningenlijst	34
2.3.3	Fotolijst.....	34
2.3.4	Sporenljst.....	34
2.3.5	Vondstenlijst.....	34
2.3.6	Stalenlijst	34
2.3.7	Skeletformulieren.....	34
2.3.8	Conservatierapport	35
2.3.9	Beschrijvingen van de aangelegde referentieprofielen met foto's.....	35
2.3.10	Resultaten aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses.....	35
3	Bibliografie	36

1 Samenvatting

1. Planmatige context

Stad Geraardsbergen wenst een **herinrichting van de wegenis** in de Akrenstraat, het Vianeplein en de gelijknamige straat en het kruispunt met de Edingseweg (N495). Het project omvat maatregelen om de verkeersveiligheid in de schoolomgeving te verhogen. Daarnaast wordt ook een gescheiden **rioleringsstelsel** aangelegd.

2. Wettelijk kader

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **stedenbouwkundige vergunningsaanvraag** voor heraanleg van de omgeving. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

3. Resultaten

Het eerder uitgevoerde **bureauonderzoek** maakte duidelijk dat het projectgebied grotendeels gelegen is op het **historische plein van Viane**, een gehucht met een **eerste vermelding in 1210**. Deze nederzetting ligt op de noordelijke flank van een zandleemrug naar de brede Markvallei. Het historische plein was oorspronkelijk veel groter, en bestond uit drie delen, opgedeeld door de oude tracés van de Edingseweg en de Vianeplein(straat). Het oude wegtracé van deze laatste straat maakte vroeger een bocht naar het noorden alvorens aan te sluiten op de Edingseweg, waardoor het plein opgedeeld werd in een noordelijk, zuidelijk en oostelijk deel. Het projectgebied bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van dit oorspronkelijke, historische plein, waar op basis van de historische kaarten enkel het oude tracé van de Vianeplein(straat) loopt, en er een waterput en schandpaal gestaan hebben. Op het noordelijke pleindeel (buiten het projectgebied) stond de Sint-Niklaaskapel en lag een grote poel. Er is geen informatie aanwezig over het al dan niet voorkomen van begraving rond deze kapel. Binnen het projectgebied werd eventuele begraving enkel verwacht in de meest noordwestelijke hoek. De redenen hiervoor zijn dat deze locatie binnen het projectgebied het dichtst bij de voormalige kapel ligt, en dat het oude tracé van de Vianeplein(straat), dat de twee pleindelen scheidde, ongeveer op dezelfde locatie lag. Er wordt verondersteld dat als er begraving aanwezig was rond de kapel, het oude wegtracé hier een logische begrenzing van vormde. Ergens in de tweede helft van de 19de eeuw werd het plein verkaveld, geleidelijk aan bebouwd en werd de Vianeplein(straat) rechtgetrokken.

Harde bewijzen voor de afwezigheid van begraving ten zuiden van de Vianeplein(straat) waren er echter niet voorhanden. De geplande werken omvatten de heraanleg van de pleinverharding en aan de zuidzijde van het projectgebied de heraanleg van riolering. Niettegenstaande de werken een eerder beperkte impact hebben, kon op basis van de bureaustudie **niet aangetoond** worden dat **eventuele begravingen**, indien aanwezig, **geveiligd zouden blijven**.

Op basis van deze gegevens werd besloten dat een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem, meer bepaald een **proefputtenonderzoek**, noodzakelijk was. Dit verder vooronderzoek verliep via een **uitgesteld traject**. Het proefputtenonderzoek had tot doel de dikte van de bestaande pleinverharding te evalueren en te bepalen of eventuele begraving binnen het plangebied aanwezig zou kunnen zijn. Het projectgebied van dit proefputtenonderzoek omvatte enkel de niet-verstoorde delen van het voormalige historische plein. Er werden twee proefputten uitgezet, één in de meest noordwestelijke hoek van het projectgebied (Zone II) en één in de zuidoostelijke hoek van het plein (Zone I).

---

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0 van 1 januari 2017.

Uit deze proefputten bleek dat de **westelijke zone** van het plein **zwaar verstoord** is tot op een diepte van minstens 1,32 m onder het maaiveld. Het gaat hier om de locatie van de vroegere gemeentelijke jongensschool, die rond het midden van de 19de eeuw werd opgericht en rond 1975 werd afgebroken.

Aan de oostelijke zijde van het plein (Zone I) werden twee oude pleinfases (lagen) onderscheiden. Beide fases zijn langzaam en gradueel, over een periode van verschillende eeuwen, opgebouwd. Door de eeuwenlange, graduele ontwikkeling bevatten de pleinlagen materiaal uit een brede chronologische periode en zijn ze als het ware gaandeweg 'gehomogeniseerd'. De eerste pleinfase dateert op basis van een randtype in grijs aardewerk vanaf de 12de-13de eeuw, tot de 15de eeuw. De tweede pleinfase dateert op basis van het aardewerkensemble uit de 15de-16de eeuw.

Een aantal **recentere kuilen** doorsnijden deze twee niveaus. Deze kuilen zijn op basis van het weinige aardewerk te dateren vanaf de 17de eeuw, of recentier. Met deze kuilen **corresponderende pleinfases vanaf deze periode ontbreken** en zijn waarschijnlijk bij de aanleg van de huidige verharding verwijderd.

Er is bij het proefputtenonderzoek tot slot **geen enkele indicatie voor begraving** vastgesteld.

De **geplande werken** kennen voornamelijk een beperkte impact: de heraanleg van het plein en de wegeenis reikt tot maximaal 40/45 cm onder het maaiveld. Enkel aan de zuidzijde is er plaatselijk een grotere impact te verwachten door de heraanleg van een gescheiden rioleringsstelsel van 400 mm diameter (RWA) en 250 mm diameter (DWA). Het rioleringsstelsel zal ten dele in bestaand tracé aangelegd worden en zal derhalve slechts ten dele een nieuwe verstoring veroorzaken.

Samenvattend kan geconcludeerd worden:

- Het westelijk deel van het plein is reeds zwaar verstoord door de bouw van de voormalige gemeenteschool. De werkzaamheden kunnen hier hoegenaamd geen relevante archeologische info meer aansnijden.
- Elders op het plein zijn oudere pleinniveaus bewaard, alsook recentere kuilen. De twee aangetroffen pleinfases zijn blijkens het proefputtenonderzoek gradueel ontwikkeld en gehomogeniseerd. Het weinige materiaal en het ontbreken van een duidelijke stratigrafie binnen de pleinfases laten enkel een brede datering toe (respectievelijk 12de/13de -15de eeuw enerzijds en 15de/16de eeuw anderzijds). Door de aard van deze lagen (gehomogeniseerd) wordt geen gedetailleerder inzicht meer verwacht. De overige aangetroffen sporen, i.e. kuilen, doorsnijden deze lagen en zijn van recentere datum (17de eeuw of jonger). Recentere pleinfases (vanaf 17de eeuw) zijn tot slot niet vastgesteld. De meest recente pleinfases zullen hoogstwaarschijnlijk bij de aanleg van de 20ste –eeuwse verharding vergraven zijn en deze niveaus worden dan ook niet meer verwacht.
- Het eerste duidelijk leesbare archeologische niveau, het niveau waarop de individuele sporen uit elkaar gehouden kunnen worden, situeert zich pas op 80 cm onder het maaiveld, onder de hierboven beschreven pleinfases.
- De vraag of de heraanleg van het plein een impact zou kunnen hebben op eventuele begraving, kon definitief beantwoord worden: in het westelijk deel van het onderzoeksgebied kan geen eventuele begraving meer verwacht worden, in het oostelijk deel zijn er geen (on)rechtstreekse indicaties aangetroffen voor eventuele begraving in de omgeving.
- In het westelijk deel van het plein is archeologisch erfgoed *de facto* afwezig en zullen de werken dan ook geen impact hebben. Voor de oostelijke zijde van het plein geldt dat de aanleg van de nieuwe verharding hooguit net zal raken aan de bovenkant van de jongste bewaarde pleinfase (15de/16de eeuw). Op dit niveau zijn evenwel nog geen sporen aflijnbaar en wordt geen wezenlijk nieuwe informatie verwacht.
- Wat de riolering betreft zal er lokaal wel een zekere impact zijn op het bodemarchief. De uitbreiding van de riolering zal daarbij de reeds vastgestelde pleinlagen aansnijden. Gelet op de aard van deze pleinlagen, die enkel een brede chronologische datering toelaten, worden echter geen fundamenteel nieuwe inzichten verwacht.

- Bovendien zal de heraanleg van de riolering slechts ten dele een nieuwe bodemverstoring impliceren: een deel van de nieuwe riolering herneemt het bestaande tracé dat reeds geroerd is. De nieuwe verstoring is derhalve eerder beperkt in oppervlakte, waardoor de mogelijkheden tot een bredere ruimtelijke interpretatie sowieso beperkt zijn.
- Tot slot blijven de pleinniveaus elders in het projectgebied volledig bewaard en zijn ze dus niet in hun hoedanigheid bedreigd.

De onderzoeksvragen die voorop gesteld werden, zijn met het proefputtenonderzoek beantwoord: er zullen geen sporen van begraving aangetroffen worden bij de werkzaamheden en er werd een globaal inzicht verkregen in de pleinopbouw. Daaruit blijkt dat de heraanleg geen impact zal hebben (heraanleg plein op beperkte diepte) of slechts een beperkte impact zal hebben (deel rioleringstracé) op de archeologische sporen. Rekening houdend met de hoedanigheid en diepte van de archeologische sporen die werden vastgesteld, en het feit dat de meest recente pleinniveaus zijn vergraven bij de aanleg van de verharding, wordt alles bij elkaar beschouwd geen wezenlijk nieuwe informatie meer verwacht. De geplande werken zullen anderzijds ook geen fundamentele impact hebben op de sporen.

In dit licht **is verder vooronderzoek niet noodzakelijk**. Dit zou immers geen bijkomende relevante kenniswinst opleveren en is kosten/baten beschouwd niet te verantwoorden.

2 Verslag van resultaten

2.1 Beschrijvend gedeelte

Projectcode: 2017G138

Sitecode: 16-VIA-CE

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie: Oost-Vlaanderen, Geraardsbergen, Viane: Vianeplein z.n.

Bounding box: punt 1: x=118405.57 / y=159219.71

Punt 2: x=118670.35 / y=159361.72

Kadastrale gegevens: Geraardsbergen, Viane, 16de Afdeling, Sectie A, openbaar domein (Figuur 1).

Topografische kaart: Figuur 2

Betrokken actoren en specialisten:

Erkend archeoloog - veldwerkleider: Arne De Graeve

Assistent-archeoloog: Ewoud Deschepper

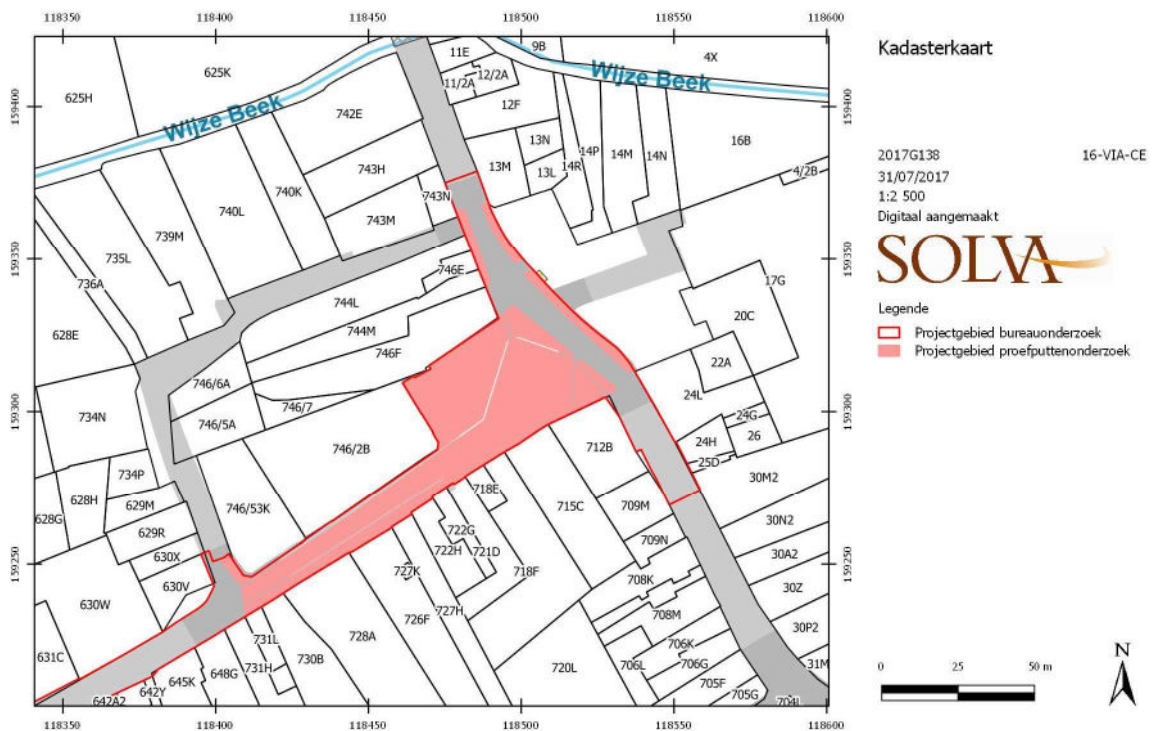
Wetenschappelijke advisering:

Bart Cherretté

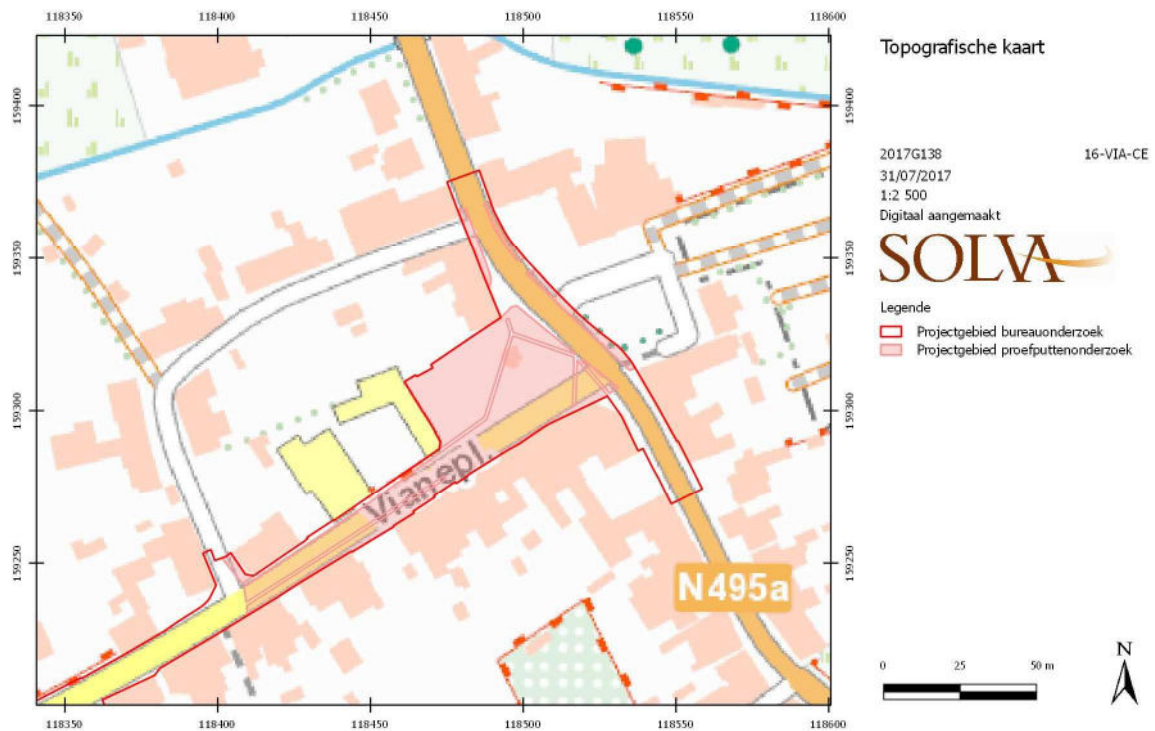
Uitvoeringstermijn:

Veldwerk: 17-18 juli 2017

Verwerking: juli-augustus 2017

Figuur 1. Kadastrale kaart van het projectgebied (Bron: AGIV, Adp van het GRB; 31/07/2017).

Figuur 2. Topografische kaart ter hoogte van het projectgebied (Bron: NGI, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

2.1.1 Planmatige context en kader

Stad Geraardsbergen wenst een **herinrichting van de wegenis** in de Akrenstraat, het Vianeplein en de gelijknamige straat en het kruispunt met de Edingseweg (N495). Het project omvat maatregelen om de verkeersveiligheid in de schoolomgeving te verhogen. Daarnaast wordt ook een gescheiden **rioleringsstelsel** aangelegd.

In eerste instantie voerde de Dienst Archeologie van SOLVA in opdracht van de stad Geraardsbergen een bureauonderzoek uit.² De resultaten van dit onderzoek worden hieronder besproken (Hoofdstuk 2.2.1). Hieruit bleek dat op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek geen onderbouwd advies over de omgang met het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed opgesteld kon worden. In het bijzonder de vraagstelling omtrent **eventuele begraving** kon niet afdoende beantwoord worden. Verder vooronderzoek, met name met ingreep in de bodem, bleek noodzakelijk. Wegens maatschappelijke en verkeerstechnische redenen moest dit vooronderzoek via een uitgesteld traject verlopen. De voorliggende nota is het resultaat van dit vooronderzoek met ingreep in de bodem, specifiek een proefputtenonderzoek, via uitgesteld traject.

2.1.2 De onderzoeksopdracht

Het proefsleuvenonderzoek via uitgesteld traject heeft betrekking op een deel van het projectgebied van het bureauonderzoek, met name die zones die deel uitmaken van het historische plein. Dit historische plein was veel groter dan het huidige. De zone die nu onderzocht werd, omvat het zuidoostelijk deel van het oorspronkelijke plein.

2.1.2.1 Vraagstelling

Het proefputtenonderzoek heeft tot doel om informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. De meeste aandacht hierbij gaat vooral uit naar de oudere periodes, aangezien er voor deze geen informatie beschikbaar is. Hiertoe zijn volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat is de bestaande opbouw van de aanwezige verharding, vanaf welke diepte kunnen archeologische sporen aangetroffen worden?
- Zijn er sporen van begraving aanwezig in het projectgebied?

² De Kempeneer *et al.* 2017. Archeologienota met ID 3704, bekrachtigd op 21 juni 2017.

- Wat is de aard, waardering en bewaring van de eventueel aanwezige archeologische structuren en van de eventueel aanwezige begraving?
- Kunnen de aangetroffen sporen bijdragen aan de kennis over de historische ontwikkeling van Viane?

2.1.2.2 De randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in het hoofdstuk 8.6 (proefsleuven en proefputten) van de Code van Goede Praktijk.

2.1.3 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek

2.1.3.1 Motivering van de onderzoeksstrategie, -methoden en -technieken

2.1.3.1.1 Strategie

In deze nota wordt het vooronderzoek met ingreep in de bodem, i.c. het proefputtenonderzoek, dat uitgevoerd is voor de geplande werken toegelicht. Dit onderzoek had als doel de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen in kaart te brengen en te valoriseren. Bij zowel het terreinonderzoek, als bij de rapportage is de aandacht gevestigd op het beantwoorden van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Dit proefputtenonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder onderzoek op het projectgebied noodzakelijk of niet relevant zijn.

2.1.3.1.2 Methoden en technieken

Het terreinwerk van het proefputtenonderzoek vond plaats op 17 en 18 juli 2017.

De keuze voor een proefputtenonderzoek wordt onderbouwd door het feit dat het vermoedelijk gaat om een site met een continue occupatie sinds minstens de 13de eeuw, en met een op deze locatie verwachte grote continuïteit qua aard van de occupatie. Het gaat dus om een site met een complexe verticale stratigrafie, waarbij het vooral de bedoeling is een inzicht te verwerven in de verticale stratigrafie.

Op het terrein zijn twee proefputten uitgezet van 3 x 3 m. Hun locatie is bepaald door de vraagstelling. Door de inplanting zijn ze representatief voor het (kleine) projectgebied.

Proefput 2 bevindt zich in het uiterste noordwesten van de onderzoekszone. Met deze proefput wordt nagegaan of er eventueel begraving aanwezig is binnen de onderzoekszone. Op basis van de bureaustudie was dit niet definitief uit te sluiten. Zoals hierboven is beargumenteerd, valt *eventuele* begraving in de meest noordwestelijke hoek van de onderzoekszone het meest te verwachten. Het is de locatie die het dichtst bij de voormalige kapel ligt. Bij de inplanting van de proefput is rekening gehouden met een bestaand plantsoen, de uitrit van een tuin en de parkeersituatie. Zo wordt de hinder op dit kleine plein beperkt (aanleg put + werfinrichting, grondstockage, ...). De proefput zal tot het eerste archeologische niveau aangelegd worden.

Proefput 1 ligt in het zuidoosten van het bestaande plein. Met deze proefput wordt nagegaan of er pleinniveaus en/of andere archeologische sporen aanwezig zijn in de onderzoekszone en vanaf welke diepte deze zich manifesteren. Ook deze proefput ligt op een locatie waar enkel de wegenis wordt heraangelegd. Daarom zal ook deze proefput tot het eerste archeologische niveau aangelegd worden.

Een graafmachine met een platte bak legde de putten machinaal aan en dit onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. De sleuven zijn afgegraven tot op het eerste relevante en duidelijke archeologisch niveau.

De grondvlakken zijn na het afgraven onmiddellijk manueel opgekuist, gefotografeerd met een fotobordje (met projectcode 16-VIA-CE/2017G138), beschreven in de SOLVA-Archeologiedatabank en topografisch ingemeten met een Total Station. Alle vondsten kregen een uniek identificatienummer (= vondstnummer). De profielen zijn allemaal gefotografeerd, met uitzondering van het oostprofiel in Zone II, dat volledig uit verstoring bestond. De relevante profielen zijn verder ingemeten en getekend.

Het gebruik van **gestandaardiseerde fiches** en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten,...) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De Dienst Archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een **databank** geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het **spoor**. Dit valt uiteen in acht types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vondst', 'vertical feature interface' of 'VFI' en 'horizontal feature interface' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: plannen, tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de **spoorcombinaties**. Deze groeperen één of meerdere sporen. Elke spoorcombinatie krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze spoorcombinatie behoort. Het is evenwel niet zo dat elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de spoorcombinatie waartoe ze behoren. Vanuit dit niveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die spoorcombinatie en waaraan de vondsten, plannen, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de spoorcombinaties onderling.

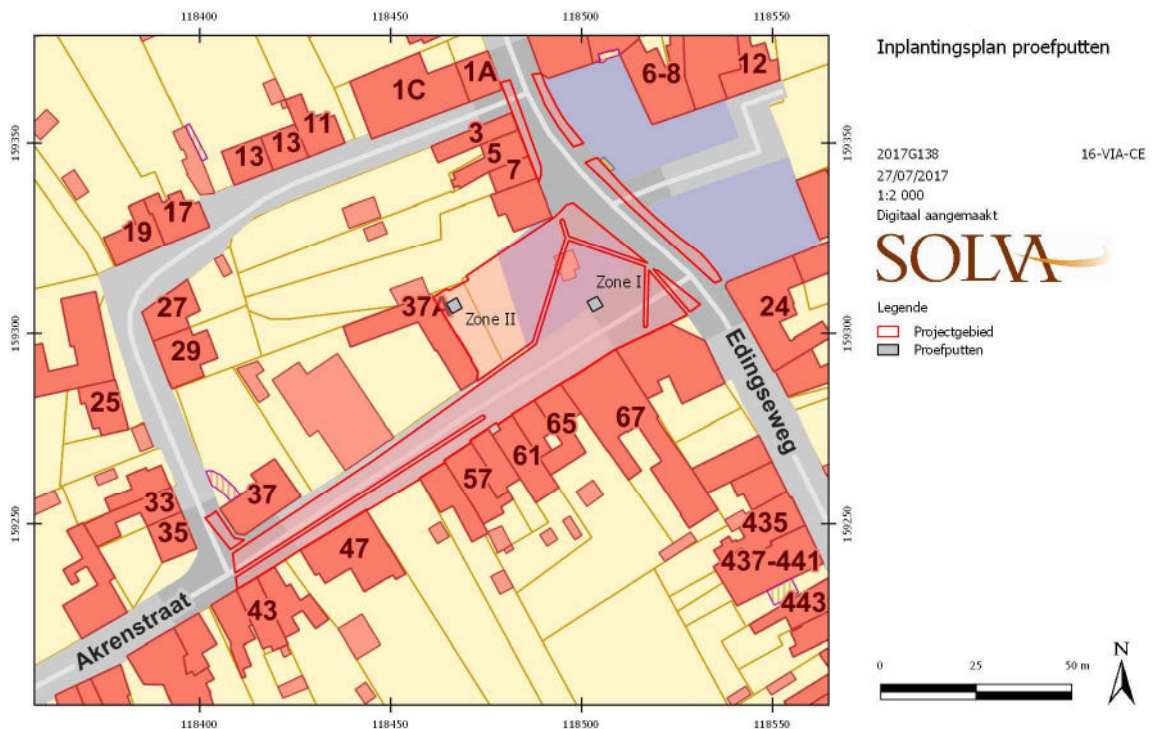
Het derde niveau in de databank bevat de **structuren**. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere spoorcombinaties. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste spoorcombinatienummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (spoorcombinatieniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een spoorcombinatie (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (spoorcombinatieniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke spoorcombinatie tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeerd onder een structuur telkens de plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de spoorcombinaties die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende spoorcombinaties die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Wat de **vondsten en de staalnames** betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment voorziet. Dit gebeurt zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map '**bijlagen**': rapporten, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan, ...

2.1.3.2 Inplantingsplan van de proefsleuven en proefputten

De proefputten zijn aangelegd zoals hierboven beschreven, en dit in functie van de vraagstelling (Figuur 3).

Figuur 3. Inplantingsplan van de proefsleuven op het GRB (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 27-07-2017).

2.1.3.3 Beschrijving van de opengelegde oppervlakte

Er zijn twee proefputten aangelegd met een totale oppervlakte van 18 m² (twee maal 3 m x 3 m). Deze zijn representatief voor het volledige plein.

2.1.3.4 Motivatie van de keuze ten aanzien van de selectie van vondsten

Tijdens het terreinwerk is er geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te bekomen, is **alles** verzameld, voorzien van een vondstnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de SOLVA-Archeologiedatabank.

2.1.3.5 Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname

Er hebben **geen staalnames** plaatsgevonden.

2.1.3.6 Beschrijving van de organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door erkend archeoloog en veldwerkleider Arne De Graeve en assistent-archeoloog Ewoud Deschepper. De inhoudelijke keuzes en afwegingen zijn in overleg geschied tussen Arne De Graeve en Bart Cherretté.

2.1.3.7 Beschrijving van het gebruikte materiaal

De afgraving gebeurde met een kleine graafmachine van de Technische Dienst van de Stad Geraardsbergen, met twee platte bakken, één van 1,50 m en één van 0,50 m. De foto's zijn genomen met een Pentax K-50. De vondsten zijn per laag gerecupereerd en in vondstzakjes gestoken. Deze werden vervolgens onmiddellijk voorzien van een uniek volgnummer (= vondstnummer). Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werden gedaan met een Total Station Trimble S3. De registratie van de archeologische sporen gebeurde met een tablet met een *Filemaker 15 go app*.

2.1.3.8 Beschrijving en motivering van eventuele afwijkende methodiek en van eventuele bijstellingen van de oorspronkelijke strategie

Niet van toepassing.

2.1.3.9 Zones waar behoud in situ gebeurde

Niet van toepassing.

2.1.3.10 De aspecten waarvoor advies van specialisten werd ingewonnen

Lokaal heemkundige Louis De Cock werd geconsulteerd met betrekking tot de geschiedenis van Viane en dan in het bijzonder van het Vianeplein.

2.1.3.11 De aspecten waarvoor algemene wetenschappelijke advisering werd gevraagd

Niet van toepassing.

2.2 Assessmentrapport

2.2.1 Samenvatting van de resultaten van het bureauonderzoek

2.2.1.1 *Landschappelijk, historisch en archeologisch kader*

Landschappelijk ligt het project op de overgang van de zandleem- en leemstreek, ten zuiden van de vallei van de Mark, een sterk meanderende beek. Het terrein ligt op de zachte noordelijke helling van een zandleemrug naar de Markvallei, op ca. 20,50 tot 22,50 m TAW (Figuur 4).

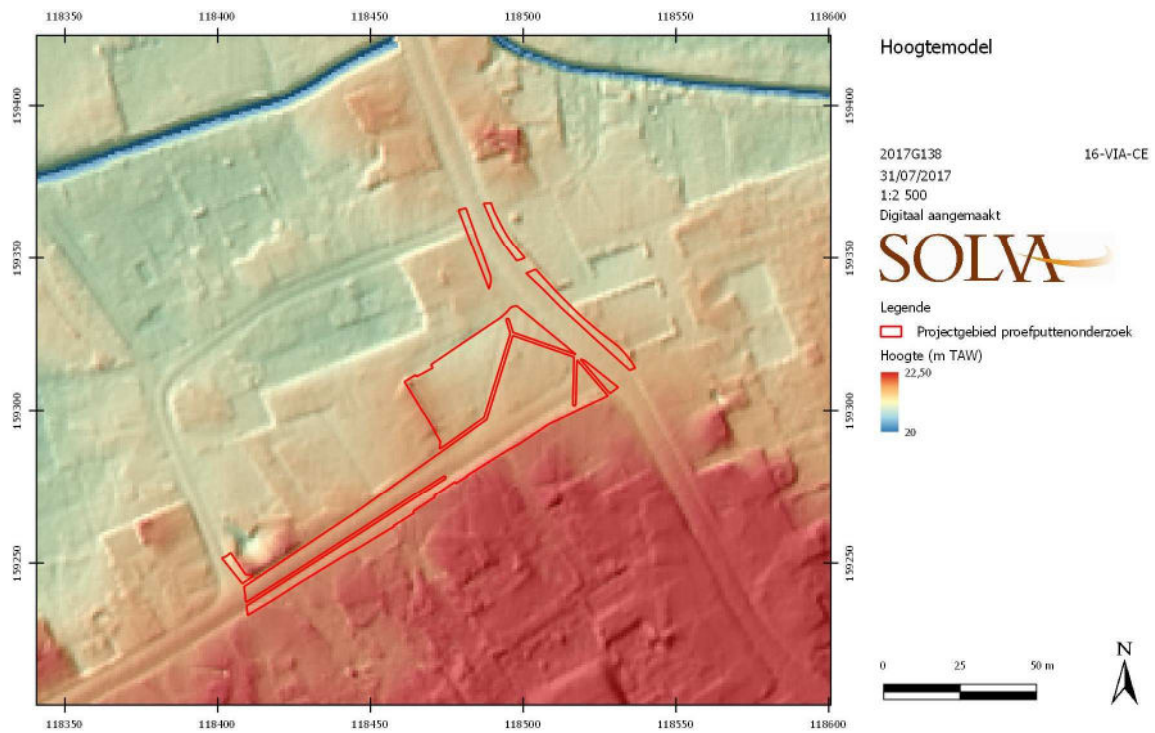
Het projectgebied is gelegen in de **dorpskern van Viane**, een gehucht waarvan de vroegste vermelding teruggaat tot de 13de eeuw. Het gehucht lijkt uit twee kernen bestaan te hebben. Het projectgebied is gelegen in de westelijke kern. Het voormalige plein in dit westelijk gehucht was groter dan het huidige, en bestond uit drie delen. Op het **noordelijke deel** lag de Sint-Niklaaskapel (eerste vermelding 1245) en een vijver. De vijver was nog tot in de 19de eeuw zichtbaar in het landschap, maar de kapel verdween rond het einde van de 18de of begin van de 19de eeuw. De oprichtingsdatum van deze kapel is niet gekend. Op historische kaarten en in het parochiearchief zijn er **geen aanwijzingen** voor de aanwezigheid van een **begraafplaats** rond deze kapel. Op het **zuidelijke deel** stonden een waterput en schandpaal, op het **oostelijke deel** stonden volgens de historische kaarten geen structuren. De oude tracés van de Vianeplein(straat) en de Edingseweg deelden het plein op (Figuur 5; Figuur 6).

De terreinen van het **projectgebied**, dat veel kleiner is dan het oorspronkelijk plein, bevinden zich in de **zuidoostelijke hoek** van dit voormalige Vianeplein, namelijk ter hoogte van het oude tracé van de voormalige Vianeplein(straat) en het zuidelijke deel van het plein. De kapel en vijver vallen buiten het onderzoeksgebied. De andere locaties van het onderzoeksgebied zijn onderdelen van straten (Akrenstraat en Edingseweg) die al sinds minstens het einde van de 16de eeuw – begin van de 17de eeuw teruggaan op bestaande wegen.

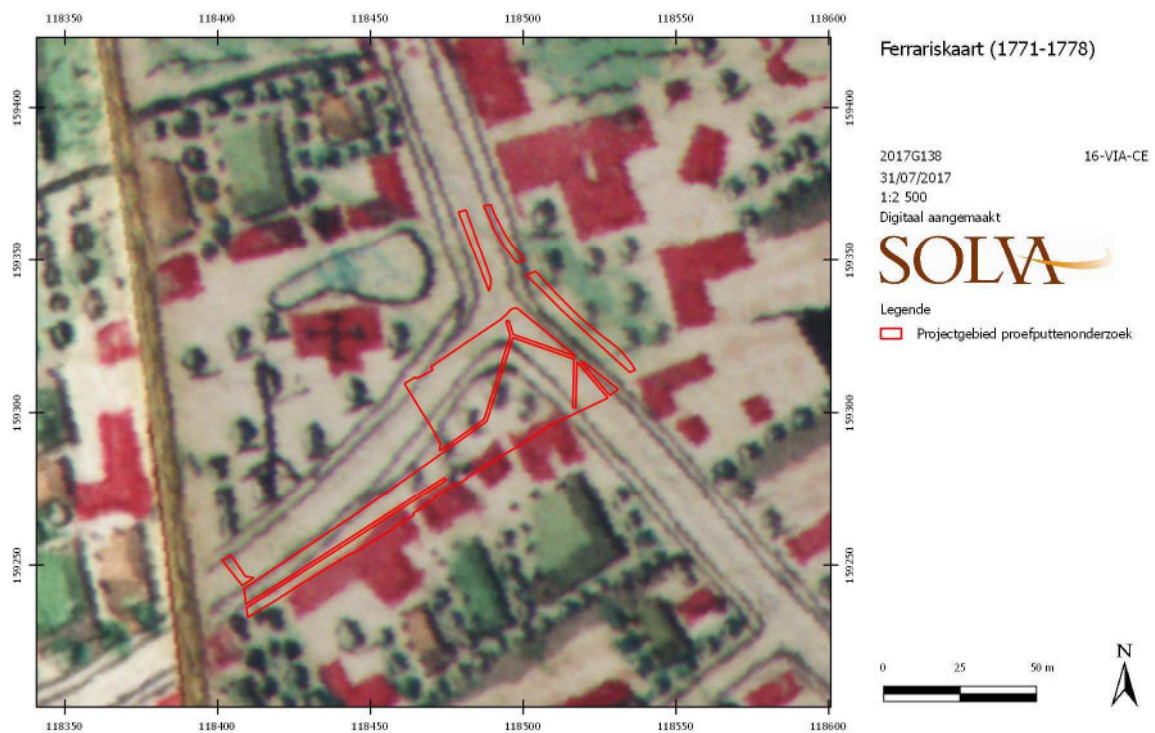
Het wetenschappelijk **kennispotentieel** van deze locatie is matig hoog. Het gaat immers om een historische dorpskern die minstens tot de 13de eeuw teruggaat. Echter, de bestaande infrastructuur heeft al een deel van het bodemarchief in het projectgebied verstoord.

De zone van het projectgebied die de wegtracés omvat (m.u.v. het verlegde wegtracé van de Vianeplein(straat)), **heeft een lagere archeologische waardering**. Het gaat hier om historische wegtracés die minstens tot de late 16de-vroeg 17de eeuw teruggaan. Oudere sporen zijn echter theoretisch gezien niet uit te sluiten. De aanleg van de bestaande riolering en wegdek heeft onmiskenbaar wel al een zekere impact gehad. Daarnaast bieden de rioleringsleuven (voor de aanleg van de diameters die hier in dit dossier van toepassing zijn) een eerder beperkt ruimtelijk inzicht op aanwezige archeologische sporen, als deze al aangesneden zouden worden. **Het potentieel op kennisvermeerdering is in de bureaustudie voor deze zone dan ook gering** ingeschat en een verder(e) archeologisch vooronderzoek/opvolging van de werken was kosten-baten beschouwd, buiten het historische centrum, niet aangewezen. Eventuele vraagstellingen omtrent ouderdom van deze tracés kunnen ook beantwoord worden door de evolutie van het historische centrum.

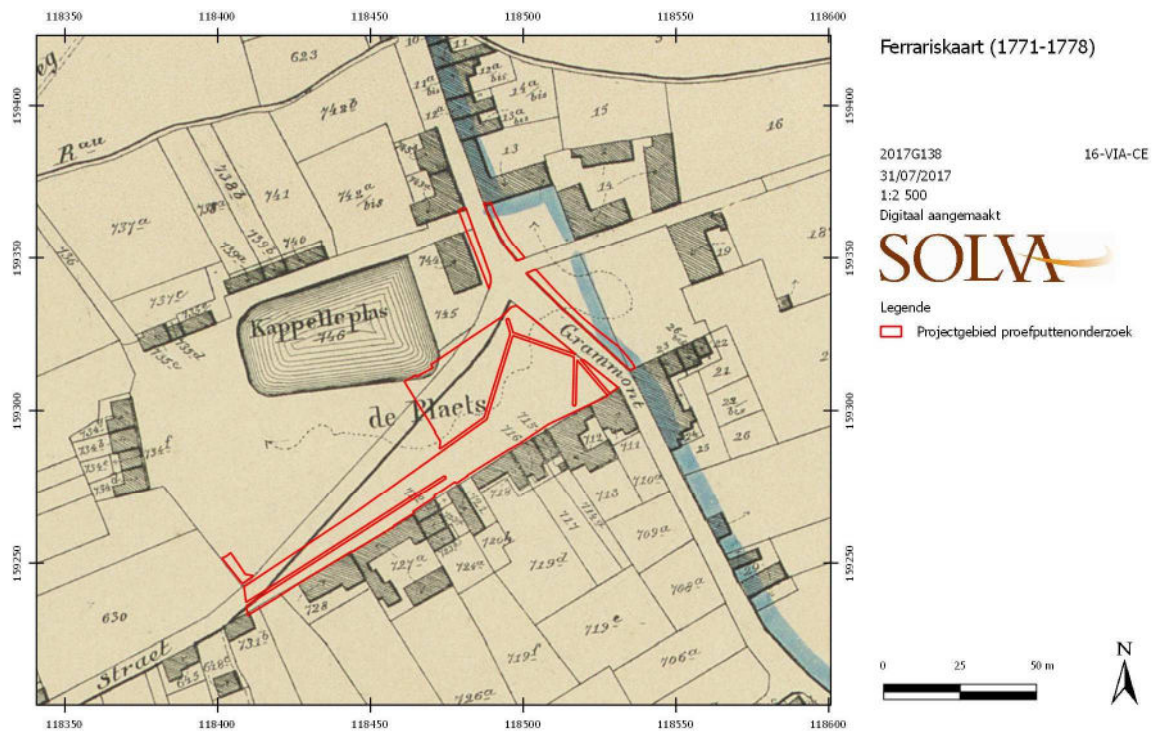
Zoende is in de bureaustudie enkel de zone van het historische plein binnen de geplande werken weerhouden voor verder onderzoek. Het gekende potentieel op deze locatie omvat de historische wegen, het historische plein en een waterput en schandpaal. De aanwezigheid van ander archeologisch erfgoed is onbekend.

Figuur 4. Hoogtemodel van het projectgebied (Bron: AGIV, DHMV II, raster, 1 m resolutie; eigen bewerking; 31/07/2017).

Figuur 5. Ferrariskaart (1771-1778) ter hoogte van het projectgebied. De drie pleindelen zijn duidelijk zichtbaar (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

Figuur 6. Poppkaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

2.2.1.2 De geplande werken

In dit hoofdstuk worden kort de werken binnen de weerhouden zone besproken. Dit is relevant ten aanzien van de resultaten van het vooronderzoek (cf. *infra*).

De bestaande toestand omvat de wegenis en de gemengde riolering. Op basis van twee technische boringen en de observaties bij het proefputtenonderzoek (cf. *infra*) bestaat de **bestaande opbouw** op het plein en in de straten uit beton en steenslag, samen zo'n 30 à 40 cm dik.

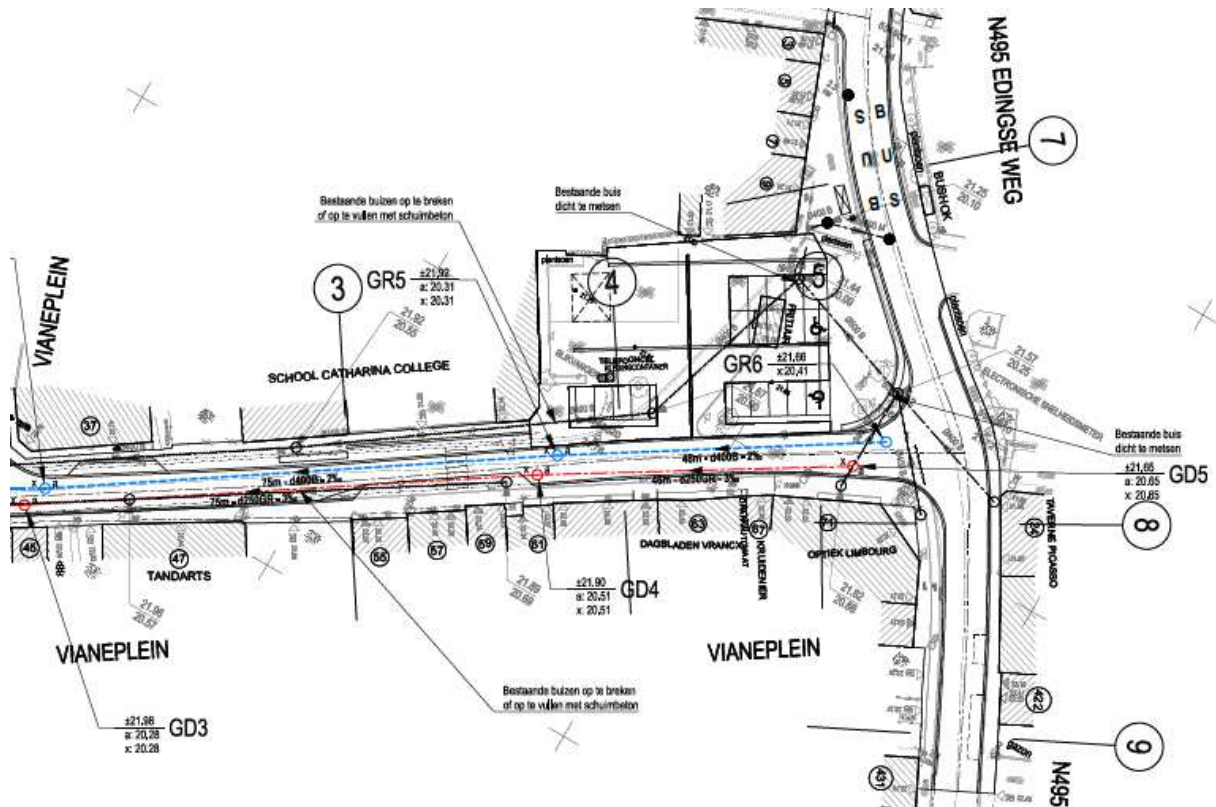
Over het plein loopt een **riolering** die ca. 80 cm diep ligt. Daarnaast moet op het plein ook nog rekening gehouden worden met de nutsleidingen voor de frituur.

In de straat ligt de **riolering** in twee tracés, een noordelijk komend van op het plein en liggend onder het voetpad, en een zuidelijk dat deels onder het voetpad, deels onder de bestaande weg ligt. Qua diepte gaat het noordelijk tracé van ca. 80 cm onder het maaiveld op het plein naar ca. 1,40 m onder het maaiveld ter hoogte van de huidige school. Het zuidelijk tracé ligt ter hoogte van de hoek Edingseweg/Vianeplein op ca. 1,20 m onder het maaiveld. Ter hoogte van de overgang Vianeplein/Akrenstraat ligt ze op ca. 1,30 m onder het maaiveld. Beide gemengde rioleringen zijn buizen van 400 mm diameter.

Het project omvat de heraanleg van de wegenis en de riolering. De **geplande pleinopbouw** zal **maximum 40 cm** diep gaan (Figuur 10; Figuur 11). Verwacht kan worden dat de bestaande opbouw volledig verwijderd zal worden, en dat op dat niveau het nieuwe plein zal aangelegd worden. Eenzelfde scenario kan verwacht worden voor de **straataanleg**, die in de geplande toestand **maximum 45 cm** diep zal gaan.

De geplande riolering, een gescheiden RWA- en DWA-stelsel, komt **deels binnen het bestaande gabarit** te liggen. Met name voor de **nieuwe DWA-leiding** wordt het **oude zuidelijke tracé hergebruikt**. Hierbij komt de nieuwe DWA wel ca. 40 cm dieper te liggen, op ca. 1,70 m onder het maaiveld (met inbegrip van fundering). Daarnaast wordt dit tracé naar het oosten. De **nieuwe RWA-leiding** komt in een **nieuw tracé**, quasi centraal onder de weg, op een diepte van oost naar west tussen 1,65 à 2,00 m onder het maaiveld (met inbegrip van fundering) (Figuur 7; Figuur 8; Figuur 9).

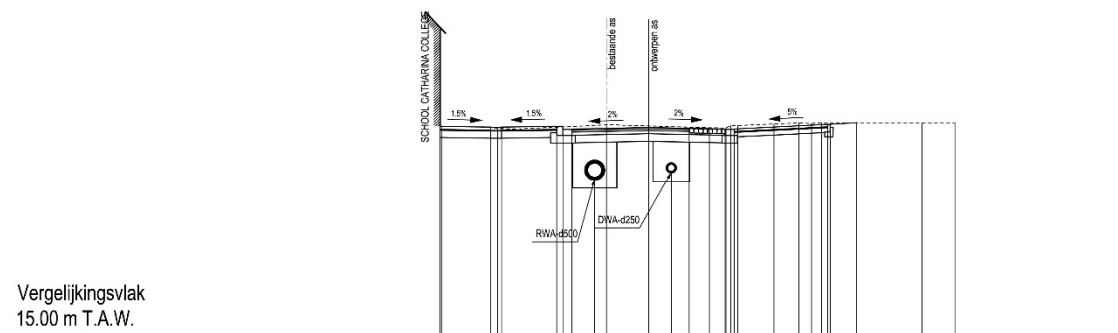
De diameter van de geplande RWA-leiding bedraagt 400 mm, die van de geplande DWA-leiding 250 mm.

Figuur 7. Grondplan van de geplande rioleringswerken in de weerhouden zone (Studiebureau Arcadis).

Ontw. hoogte	21.92	21.88	21.93	21.88	21.88	21.88	21.98	21.98	22.05
Tussenafstand		1.70	0.38	1.80	2.50	1.33	1.17	3.05	0.87
Wegenis									

AKRENSTRAAT

Best. hoogte	21.92	21.88	21.93	21.88	21.88	21.88	21.98	21.98	22.05	22.05	22.05	
Ontw. hoogte			22.26	22.45								
Tussenafstand		1.83	3.56	3.36	0.54	1.18	0.81	0.41	0.33	1.15	2.12	1.08

DWARSPROFIEL 3	
HERINRICHTING SCHOOLOMGEVING AKRENSTRAAT (N495) en het KRUISPUNT met de EDINGSE WEG	Schaal: 1/100

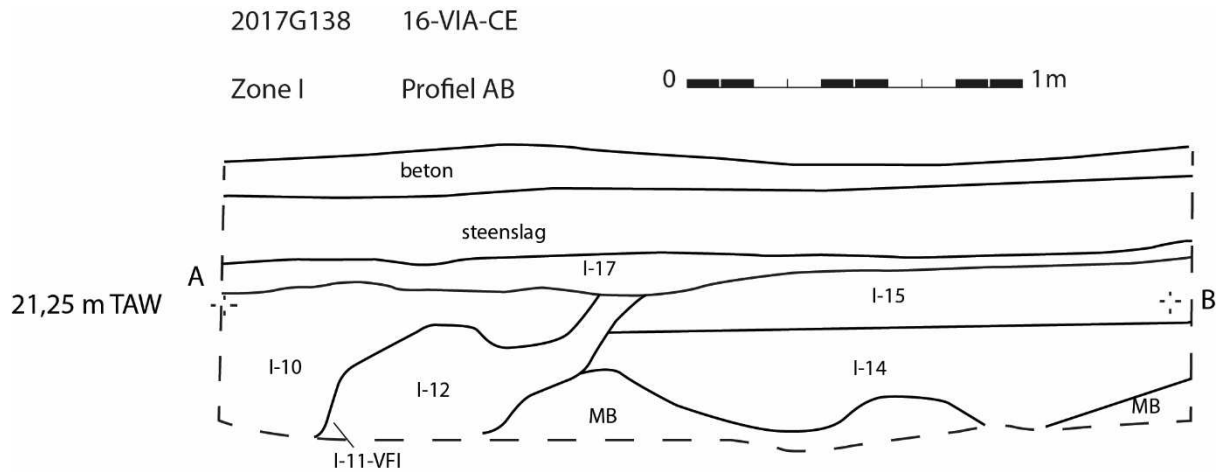
Figuur 8. Dwarsprofiel 3 van de aan te leggen riolering (Studiebureau Arcadis).

2.2.3.1 Zone I (Proefput 1)

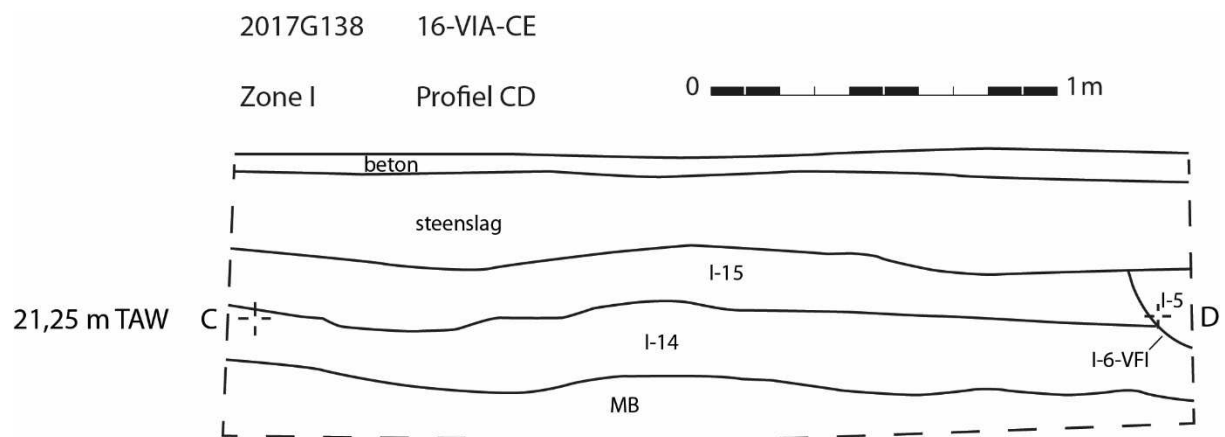
1. **Profielen:** In Proefput 1 werden de vier profielen volledig geregistreerd (Figuren 12-15; Foto's 1-4).

Figuur 12. Zone I, profiel AB, schaal 1/20.

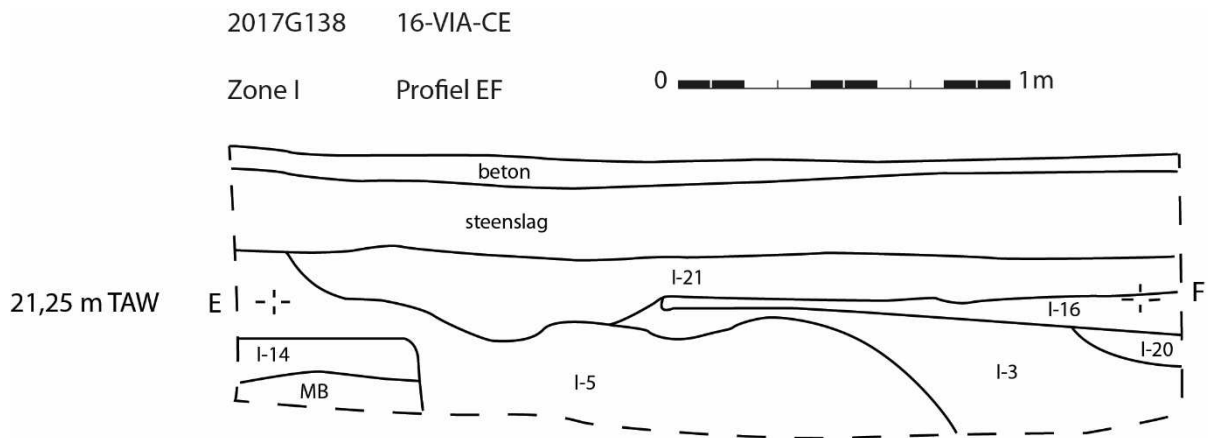
Foto 1. Zone I, profiel AB.

Figuur 13. Zone I, profiel CD, schaal 1/20.

Foto 2. Zone I, profiel CD.

Figuur 14. Zone I, profiel EF, schaal 1/20.

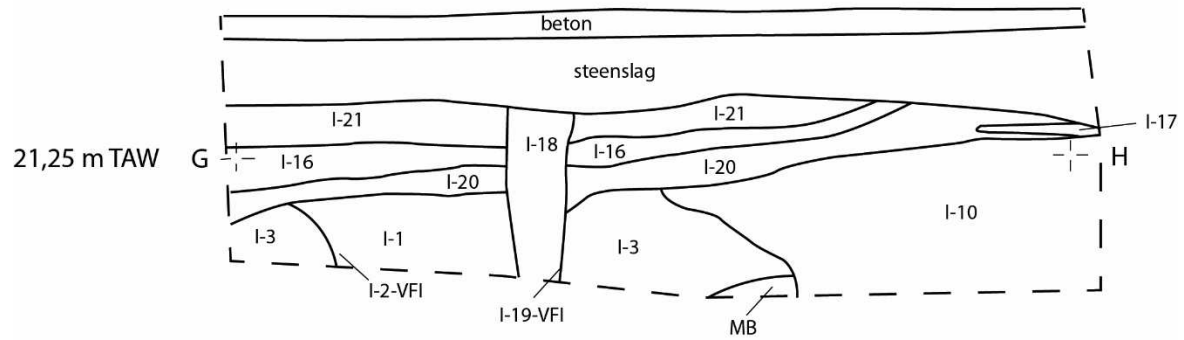

Foto 3. Zone I, profiel EF.

2017G138 16-VIA-CE

Zone I Profiel GH

0 1m

Figuur 15. Zone I, profiel GH, schaal 1/20.

Foto 4. Zone I, profiel GH.

De opbouw in Zone I bestond uit ca. 10 cm beton met daaronder ca. 30 à 40 cm compacte steenslag.

Onder deze opbouw bevond zich laag I-17 (in profiel AB) en I-15 (in de andere andere profielen). **Laag I-17** is een oranje-gele compacte opmaaklaag die bovenop laag I-15 is gelegd.

Laag I-15 (vanaf ca. -40/-50cm onder maaiveld) is een donkerbruin-grijze laag die rijk is aan baksteen, en ook gecompacteerd is. Het aardewerk dat zeker uit deze laag komt (dat m.a.w. niet verzameld is bij het afgraven) omvat 15de-16de-eeuws materiaal, met name 4 scherven lokaal gedraaid grijs aardewerk, 2 scherven Siegburgsteengoed en 9 scherven lokaal gedraaid rood aardewerk. Hieronder was er één wandscherf met slibversiering, een aanzet van een oor, een rand (vormdeterminatie was niet mogelijk door de kleine afmetingen) en een stuk van een bodem. In het materiaal dat bij afgraven uit lagen I-14 en I-15 is verzameld, bevatte echter, naast 7 scherven lokaal gedraaid rood waarvan één teilrand en een wandscherf steengoed met zoutglazuur, een scherf faïence fine, wat deze laag dan na het midden van de 18de eeuw dateert. Gelet echter op de dominante aanwezigheid van 15de-16de-eeuws materiaal, lijkt het waarschijnlijker dat het hier een intrusieve scherf betreft.

Op dit niveau leken zich bij het afgraven enkele sporen af te lijnen binnen deze laag, met name context I-10 en context I-18. Omdat het op dat moment nog niet duidelijk was of het ging om 'echte' sporen dan wel om lagen binnen een pakket, is er beslist dieper af te graven tot op een niveau waarop sporen zich individueel begonnen af te tekenen (ca. -80cm onder maaiveld).

Context I-18 (profiel GH) had een gelijkaardige vulling aan context I-1, en was ingegraven in deze laatste context. Waarschijnlijk gaat het hier om een relatief recente (markt)paal, aangezien hij de volledige stratigrafische opbouw doorsnijdt. Context I-1 bevatte met uitzondering van verschillende metaalslakken geen vondsten.

Context I-10 is een kuil bestaande uit twee lagen, I-10 en I-12. Vooral I-10 is een heel heterogene laag die veel ijzerconcreties, baksteen- en kalkmortelbrokken bevatte. I-12 is homogener maar bevatte ook vrij veel kalkmortelbrokjes en stukken vergraven moederbodem. Deze context doorsnijdt laag I-15 en is dus zeker jonger.

In profiel CD worden I-15 volledig en I-14 deels doorsneden door **laag I-5**. I-5 bevatte een wandscherf lokaal gedraaid rood aardewerk en een stukje pijpjarde, waardoor deze context vanaf de 17de eeuw gedateerd kan worden. I-5 wordt ook in profiel EF **op zijn beurt doorsneden door I-3**. Deze context bevatte ook een stukje pijpjarde en twee scherven lokaal gedraaid rood aardewerk, en dateert dus ook vanaf de 17de eeuw, maar is relatief gezien dus wel jonger dan I-5. I-3 wordt in profiel GH dan doorsneden door I-1/I-18 en I-10. Uit deze contexten werd geen materiaal gerecupereerd.

Bovenop deze opeenvolging van kuilen ligt in profielen EF en GH een opeenvolging van lagen, namelijk I-20, I-16 en I-21. Het is onzeker of deze lagen tot eenzelfde context behoren en zo bijvoorbeeld lagen uit eenzelfde dempingscontext zijn.

Het lijkt er op dat de proefput een aantal **kuilen** aansnijdt, die **vanaf de 17de eeuw** gedateerd kunnen worden. Deze kuilen (I-5, I-3, I-1, I-10) gaan door lagen I-14 en I-15. Later is deze lichte depressie waarschijnlijk verder opgevuld, door de opeenvolging van lagen I-20, I-16 en I-21. Daar is dan paalkuil I-18 doorgegaan.

In de zuidwestelijke kant van deze zone (profielen AB, CD, EF) zat onder laag I-15 **laag I-14** met een sterk gelijkende vulling (donker grijze zandleem, maar zonder veel baksteenbrokken) (vanaf ca. -50 cm). Opvallend is de sterke mate aan bioturbatie onder deze laag (zie bijvoorbeeld in profiel CD). Het materiaal dat uit de vulling komt, lijkt wel ouder te zijn dan dat uit I-15. Het gaat om 10 scherven lokaal gedraaid grijs aardewerk, waaronder een oor en een bodem, 5 scherven lokaal gedraaid rood aardewerk, en één wandscherf steengoed met zoutglazuur. Dit laatste stuk dateert tussen de tweede helft van de 16de en het eerste kwart van de 17de eeuw. Het overige aardewerk lijkt, gezien de dominantie van grijs aardewerk, wel zeker uit de middeleeuwen te dateren. Één rand in grijs aardewerk kon niet aan een vorm toegewezen worden (Figuur 16). Dit randtype, en meer bepaald de combinatie met een langgerekte concave hals en vervolgens een knik (naar een bodem of van een insnoering), is onbekend.⁴ De rand op zich wordt wel toegepast bij kogelpotten uit de 12de – eerste helft 13^{de}

---

⁴ Een determinatie lijkt zeer moeilijk te zijn. Gelijkaardige komranden zouden eventueel nog kunnen voorkomen, maar de insnoering zit te laag voor een kom. Een teil heeft nooit een dekselgeul en ook geen knik naar de bodem toe. Een pan heeft wel een concave wand maar nooit een dergelijke rand noch dekselgeul, en ook voor een vuurklok is de profilering intern niet gewenst. Hierbij komt dat er geen interne roetsporen zijn (mondelling mededeling Koen De Groot).

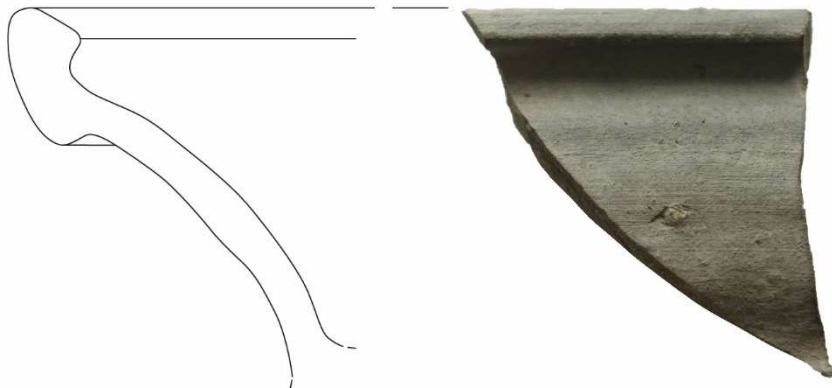
eeuw. De datering van deze rand wordt voorlopig, wegens gebrek aan parallellen, in de 12de-13de eeuw geplaatst. Daarom wordt deze laag op basis van het aardewerk en de relatie met I-15, die in de 15de-16de eeuw dateert, **gedateerd in de 12de tot 16de eeuw**, waarbij de scherf steengoed als intrusief wordt gezien. Als deze scherf niet intrusief is, loopt de datering voor deze laag iets langer door. De brede datering, vanaf de 12de eeuw, ondanks de aanwezigheid van rood aardewerk, wordt verklaard door de waarschijnlijk trage, graduele opbouw van deze laag (homogenisatie). De onbekende randscherf uit de 12de – eerste helft 13de eeuw en het meeste grijs aardewerk zat onderaan de laag, terwijl het rode aardewerk en het scherfje steengoed vooral bovenaan zaten.

Samenvatting van de bevindingen op basis van de profielen

Zowel I-14 als I-15 kunnen geïnterpreteerd worden als pleinfasen. Deze lagen zijn waarschijnlijk **zeer langzaam opgebouwd** en hebben geen verharding gekend. De aanwijzingen hiervoor zijn de sterke bioturbatie onder I-14 en het voorkomen van een **breed (qua datering) spectrum aan aardewerk**, waarbij het oudere aardewerk meer onderaan zit, en het jongere aardewerk meer bovenaan in de laag. Duidelijke horizonten zijn niet waarneembaar door de geleidelijke 'homogenisatie' van de lagen. Het plein lijkt tot diep in de 20ste eeuw niet verhard geweest te zijn (zie bijvoorbeeld Foto 12). Doorheen deze pleinfasen zijn recentere kuilen (vanaf 17de eeuw of recentier) gegraven, waarvan de aflijning echter pas op grotere diepte duidelijk wordt. De meer recente pleinfasen (vanaf 17de eeuw) werden niet vastgesteld en zijn hoogstwaarschijnlijk bij de aanleg van de 20ste eeuwse verharding vergraven.

2017G138
16-VIA-CE-9

0 5cm

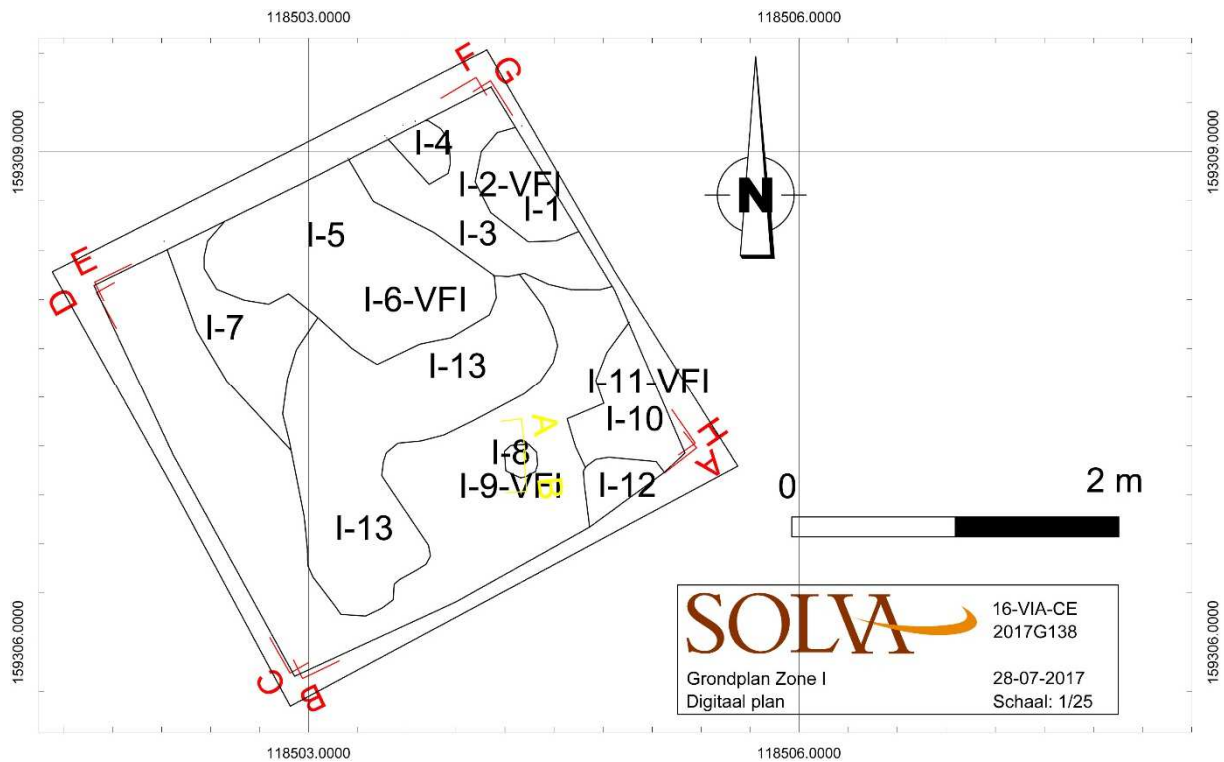
Figuur 16. Tekening en foto van randscherf 16-VIA-CE-9, uit laag I-14 (Tekening: Maxime Poulain).

Foto 5. Grondvlak van Zone I.

Foto 6. Grondvlak van Zone I.

Figuur 17. Grondplan Zone I.

2. Grondplan:

De sporen die in het grondplan geregistreerd zijn, zijn allemaal van vrij recente datum (Figuur 17; Foto's 5-6). Zowel I-5 als I-3 kunnen, zoals hierboven besproken, op basis van het vondstenmateriaal vanaf de 17de eeuw gedateerd worden. Kuil I-13 bevatte een scherf grijs aardewerk en een scherf steengoed met zoutglazuur. Gelet

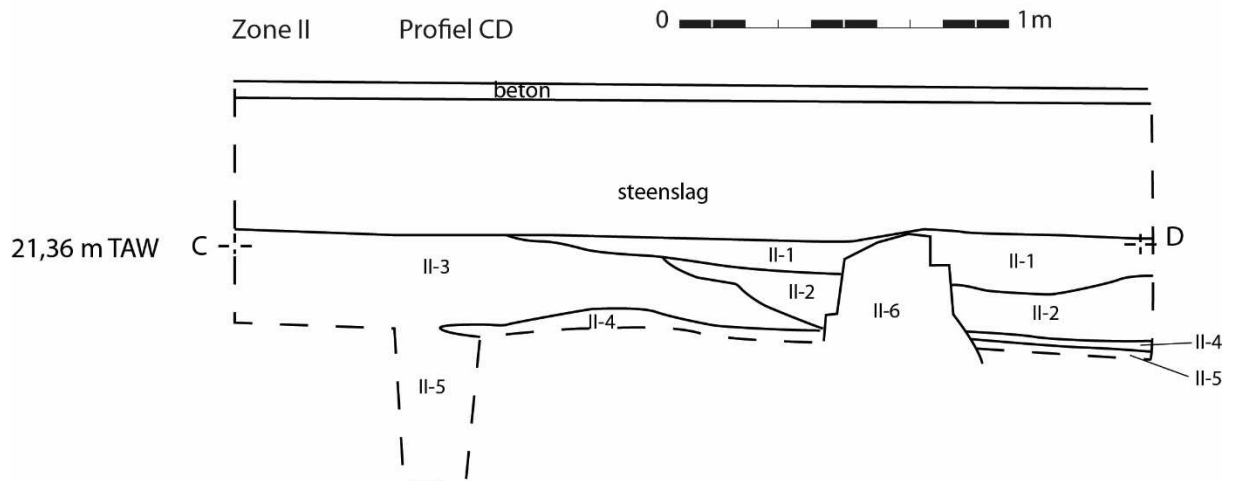

2.2.3.2 Zone II (Proefput II)

1. Profiel

In Zone II werd één profiel (CD) volledig geregistreerd (Figuur 19; Foto 9). Twee andere profielen (AB en EF) werden wel gefotografeerd maar niet ingemeten of getekend, omdat deze profielen niet relevant waren. Het

2017G138 16-VIA-CE

Figuur 19. Zone II, profiel CD.

Foto 9. Zone II, profiel CD.

laatste, oostelijke, profiel werd niet geregistreerd omdat dit profiel volledig uit puin bestond.

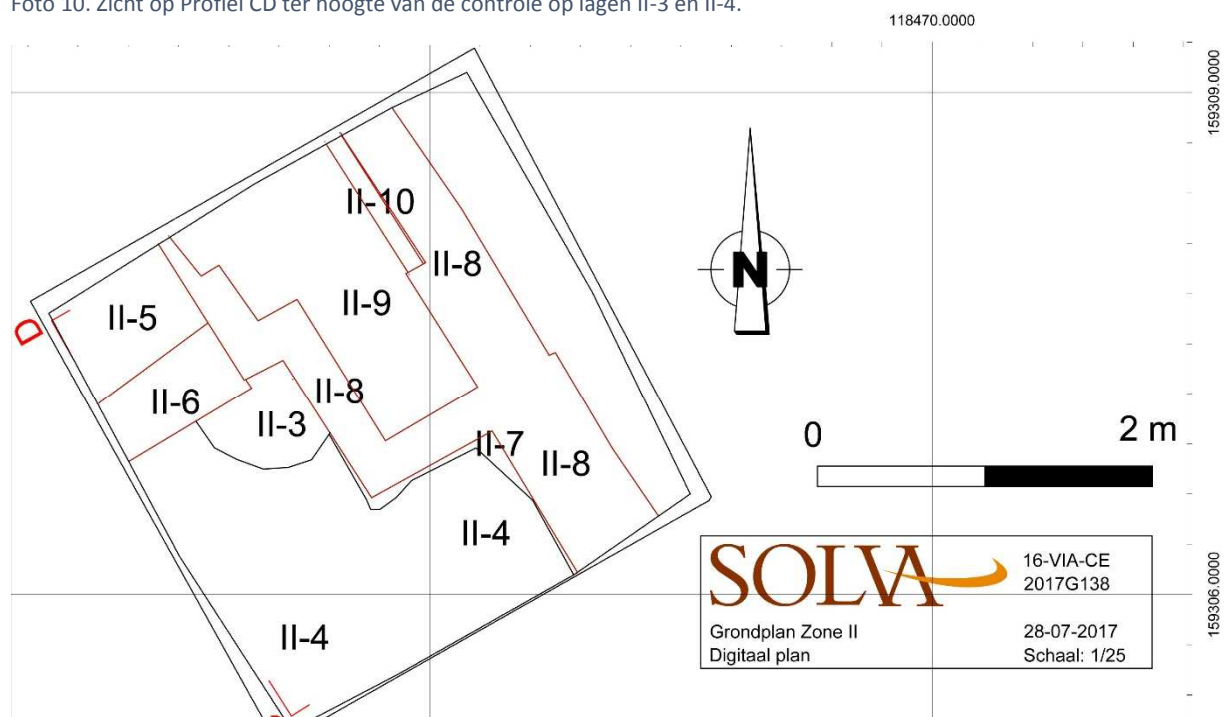
In Zone II werden op geringe diepte onder de bestaande opbouw bakstenen muren aangetroffen. Het materiaal afkomstig uit de lagen die over en onder de muur liggen, dateert breed in de periode vanaf de 18de eeuw. Het gaat om industrieel steengoed, porselein en lokaal gedraaid rood aardewerk, afkomstig uit II-3 en II-4. Het baksteenformaat (21 x 10 x 6 cm) wijst ook op een zeer recente datering. Opvallend is wel de grote hoeveelheid bouw materiaal in grijs aardewerk, afkomstig uit II-4. Na rondvraag en verder bronnenonderzoek bleek dat het

hier om resten van het 19de-eeuwse schoolgebouw van Viane gaat (cf. *infra*). **Dit gebouw is in 1975 afgebroken, en nam een aanzienlijk deel van het plein in.** De resten bestonden uit muurfunderingen (II-6 en II-8) en een kelder met ingeslaan tongewelf, waar de aanzet nog van bewaard was (II-10). Na inslaan was de kelder opgevuld met puin (II-9). Deze puinopvulling bevatte naast zes glasfragmenten, waaronder twee scherven *faïence fine*. Een homogeen bruine leemlaag (II-7) vormde de insteek van deze muren. De puinlaag II-8 afdekte, bevatte een bodem van een glazen fles met daarop het jaartal '1957'.

De muren zijn ingegraven in een laag bruine leem (II-3; II-5) met sinterpakketten (II-4). Na controle op dit pakket bleek dat er op een diepte van $-1,32$ m onder het maaiveld nog geen moederbodem aanwezig was.

Foto 10. Zicht op Profiel CD ter hoogte van de controle op lagen II-3 en II-4.

Figuur 20. Grondplan Zone II.

Foto 11. Grondvlak Zone II.

2.2.4 Een assessment van stalen

Gelet op het feit dat er geen staalnames gebeurd zijn tijdens het onderzoek, niet van toepassing.

2.2.5 Conservatie-assessment

Alle data, gegenereerd in het kader van deze archeologienota, zijn door SOLVA digitaal bewaard op een centrale server. Deze server realiseert dagelijks een "in-huis" back-up en wordt off-site gekopieerd. Alle data en rapporten zijn geïntegreerd in de SOLVA-Archeologiedatabank en raadpleegbaar.

De vondsten zijn gewassen en gedroogd en conform de regels van de kunst bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van SOLVA. De stalen zijn eveneens conform de regels van de kunst bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van SOLVA.

2.2.6 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

2.2.6.1 Archeologische bevindingen

In **Zone I** werden verschillende lagen en sporen aangetroffen. De **meeste zijn eerder recent** en te dateren vanaf **ten vroegste de 17de eeuw**, met **uitzondering van twee lagen, I-15 en I-14**. De onderste laag I-14 is gelet op de vondsten en stratigrafie ouder, en bevindt zich op ca. 50 cm onder het maaiveld. Daaronder bevindt zich de moederbodem. Verschillende recentere sporen waren ingegraven tot in de moederbodem, en doorsneden daarbij laag I-14.

De vondst van een onbekend randtype dat waarschijnlijk in de 12de-13de eeuw dateert, valt samen met de eerste vermelding van Viane (1210) en het plein (1245). Gelet echter op het feit dat het hier tot diep in de 20ste eeuw om een niet-verhard plein gaat, hebben deze lagen zich langzaam en gradueel blijven opbouwen, over verschillende eeuwen heen. Ze zijn gaandeweg gehomogeniseerd wat ook duidelijk af te leiden is uit het chronologisch brede spectrum van het aangetroffen aardewerk in deze lagen.

De vermoedelijk eerste pleinfase (I-14) wordt beëindigd in de 15de-16de eeuw, wanneer er een nieuw pakket (I-15) wordt opgeworpen of een start van de opbouw kent. In de periode vanaf de 17de eeuw worden er dan verschillende kuilen gegraven, enerzijds puinkuilen en anderzijds paalkuilen. Deze laatste kunnen misschien gerelateerd worden aan marktactiviteiten. De vondst van metaalslakken in kuil I-1 en paalkuil I-8 wijst ook op ambachtelijke activiteiten. Deze kuilen doorsnijden de pleinlagen tot in de moederbodem.

In **Zone II** werden direct onder de opbouw van het bestaande plein muurresten aangetroffen. Op basis van het aardewerk, het baksteenformaat en de historische informatie (cf. *infra*) gaat het hier om de resten van het 19de-eeuws schoolgebouw van Viane, dat in 1975 werd afgebroken. Een controle op het pakket waar de muren waren ingegraven, toonde aan dat dit pakket minstens tot op een diepte van 1,32 m onder het maaiveld reikt.

2.2.6.2 Historische en cartografische informatie

Gelet op het aantreffen van recente muurresten in de uiterst noordwestelijke hoek van het plein, werd verder bronnenonderzoek uitgevoerd, om de informatie gekregen van de buurtbewoners te bevestigen.

Daaruit blijkt dat het hier inderdaad om het oude schoolgebouw gaat (Figuur 21, Foto 12). Tijdens het vooronderzoek was het bestaan van dit gebouw niet gekend aangezien de inplanting op de geraadpleegde bronnen niet duidelijk waarneembaar was.

In 1852 werden de plannen voor de bouw van een jongensschool aangevat, en in 1861 was het schoolgebouw, dat naast een klaslokaal ook een woning voor de onderwijzer en een ruimte voor het gemeentebestuur bevatte, klaar.⁷ Na de Eerste Wereldoorlog werd de school uitgebreid. Begin jaren '70 was het aantal leerlingen zo laag geworden dat de school opgenomen werd in het Sint-Catharinacollege. Midden jaren '70, waarschijnlijk in 1975, werd het oude gebouw afgebroken en werd het huidige schoolcomplex gebouwd.

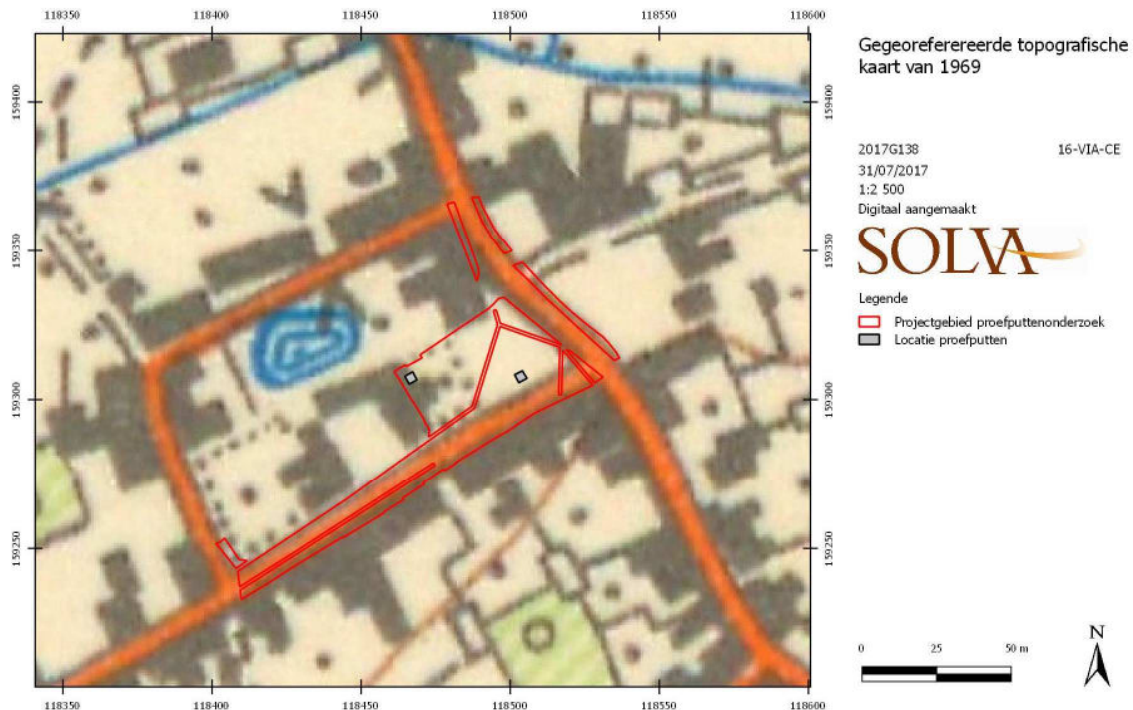
Zowel op foto als op de topografische kaarten is duidelijk dat het schoolgebouw op het plein stond en tevens aan de voorzijde een tuin met omheining omvatte.

Foto 12. Foto van de gemeentelijke jongensschool in 1922. Het oude tracé van de Vianeplein(straat) is hier nog aanwezig (Bron: Vanden Herreweghen, Van Bockstaele, De Cock 1985). Merk ook het niet-verharde plein op.

---

⁷ Vanden Herreweghen, Van Bockstaele, De Cock 1985, 49.

Figuur 21. Georeferereerde topografische kaart van 1969, met de contouren van het schoolgebouw duidelijk zichtbaar (Bron: NGL, geraadpleegd via Cartesius; 31/07/2017).

2.2.7 Confrontatie van de bevindingen met de resultaten van voorgaande onderzoeksfases

Op basis van het historisch en cartografisch onderzoek uitgevoerd tijdens het bureauonderzoek, werden enkele **verwachtingen en vraagstellingen** vooropgesteld. De eerste behandelde de **mogelijkheid** dat er eventueel **begraving** was geweest rond de Sint-Niklaaskapel, en dat deze **eventuele begraving binnen het projectgebied** aanwezig kon zijn. Deze zou dan gesitueerd moeten worden in de meest noordwestelijke hoek van het huidige plein. Het proefputtenonderzoek toonde aan dat er op het eerste archeologisch niveau geen begraving aanwezig is, maar wel de resten van het 19de-eeuws **schoolgebouw**. Als er hier al begraving aanwezig was, heeft de bouw van het schoolgebouw deze sterk verstoord of zelfs verwijderd. Er zijn helemaal geen indicaties voor begraving aangetroffen tot op een diepte van 1,32 m onder het maaiveld.

De tweede verwachting had betrekking op het **historische Vianeplein**. Er werd verwacht dat er hier mogelijks oude pleinniveaus konden aangetroffen worden, net als een historisch geattesteerde waterput en schandpaal. Er zijn tijdens het verdere vooronderzoek **twee mogelijke pleinfases** aangetroffen. **Duidelijke niveaus/horizonten ontbreken**. Gezien het onverharde karakter van het plein tot diep in de 20ste eeuw, zijn deze lagen langzaam ontstaan, gaandeweg gehomogeniseerd en ontbreekt een duidelijke stratigrafie. De eerste fase dateert waarschijnlijk tussen de 12de en de 15de eeuw, de tweede fase vanaf de 15de eeuw. Later, vanaf de 17de eeuw, zijn er verschillende kuilen door deze lagen gegraven. De waterput noch de schandpaal werden aangetroffen. Weliswaar is de proefput beperkt in oppervlakte, maar opvallend is dat pleinfases vanaf de 17de eeuw ontbreken, wat te verklaren valt door de bestaande verharding die deze **recentere fases** heeft **weggegraven**. Recentere pleinniveaus en oppervlakkige structuren zijn dan ook niet meer te verwachten.

Het aantreffen van de **school** ten slotte was eerder onverwacht. Tijdens het bureauonderzoek is de luchtfoto van 1971 geconsulteerd. Hier was ter hoogte van de hoek van het plein een gebouw te zien, maar dit gebouw leek buiten het projectgebied te vallen. Door het proefputtenonderzoek is het duidelijk dat het schoolgebouw **een veel groter deel van het plein en projectgebied verstoord** heeft dan aanvankelijk aangenomen.

2.2.8 De verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

2.2.8.1 Een gemotiveerde verwachting ten aanzien van de aanwezigheid en aard van archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein

- *Wat is de bestaande opbouw van de aanwezige verharding, vanaf welke diepte kunnen archeologische sporen aangetroffen worden?*

De dikte van de bestaande opbouw, die een betonplaat en steenslag omvat, is zo'n 30 tot 40 cm. Hieronder bevindt zich het eerste archeologisch niveau. Het gaat in Zone I om de bovenkant van laag I-15 (laag met bakstenen), waar geen sporen in herkend kunnen worden. Door het heterogene karakter van de laag, de grote hoeveelheid bouwpuin en sterk gelijkende vulling van de verschillende sporen, konden de afzonderlijke sporen pas een stuk dieper, op zo'n 80 cm onder het maaiveld, uit elkaar worden gehouden. Het betreft hier post-middeleeuwse kuilen en paalsporen. Dit niveau is ook het niveau waarop de moederbodem aanwezig is.

In Zone II bevinden zich tot een diepte van minstens 1,32 m onder het maaiveld sporen en muren die in verband gebracht moeten worden met het oude schoolgebouw van Viane. Het is duidelijk dat dit schoolgebouw deze westelijke zone van het plein sterk verstoord heeft.

- *Zijn er sporen van begraving aanwezig in het projectgebied?*

Er zijn geen aanwijzingen voor begraving gevonden. De enige locatie waar dit eventueel mogelijk was, de meest noordwestelijke hoek van het huidige plein, is sterk verstoord door een 19de-eeuws schoolgebouw, tot op een minimale diepte van 1,32 m onder het maaiveld. Ook in de andere proefput zijn geen sporen of indicaties van begraving aangetroffen.

- *Wat is de aard, waardering en bewaring van de eventueel aanwezige archeologische structuren (pleinen wegniveau, eventueel schandpaal, waterput, ... indien deze bij het proefputtenonderzoek worden aangetroffen) en van de eventueel aanwezige begraving?*

De enige relevante archeologische sporen bevinden zich in **Zone I**. Het gaat om twee lagen (I-14 en I-15) die in verband kunnen gebracht worden met oude pleinfases. Gelet op het onverharde karakter van het plein en op de archeologische waarnemingen, is het waarschijnlijk dat deze fases een lange chronologische periode, van verschillende eeuwen, omvatten. De lagen zijn daardoor gaandeweg 'gehomogeniseerd', wat ook duidelijk blijkt uit het brede chronologische spectrum dat door het aardewerk gevat wordt.

De andere sporen omvatten kuilen en paalsporen die vanaf de 17de eeuw dateren. De bewaring van deze sporen is op zich goed, maar ze bevatten héél weinig materiaal dat enig inzicht zou kunnen verschaffen in hun functie of precieze datering. Bovendien zijn deze sporen pas duidelijk individueel waarneembaar onder de pleinlagen die ze doorsnijden, vanaf ca. -80cm. Ook kan verondersteld worden dat de bovenzijde reeds afgegraven is, samen met de recentere pleinniveaus, bij de aanleg van het huidige plein. Het archeologisch kennispotentieel van deze sporen is derhalve eerder laag. Recente pleinniveaus en oppervlakkige structuren vallen niet meer te verwachten daar deze vergraven zijn bij de aanleg van de 20ste eeuwse pleinverharding.

Het archeologisch kennispotentieel van **Zone II** is onbestaande. Het oude schoolgebouw heeft eventueel aanwezig archeologisch erfgoed vernietigd.

- *Kunnen de aangetroffen sporen bijdragen aan de kennis over de historische ontwikkeling van Viane?*

Het oudste spoor is een laag dat gerelateerd kan worden aan de oudste pleinfase, en op basis van een (onbekend) randtype in grijs aardewerk waarschijnlijk vanaf de 12de-13de eeuw te dateren is. Dit komt overeen met de oudste vermeldingen van Viane zelf (1210) en het plein (1245). Deze eerste pleinfase heeft vermoedelijk wel enige tijd bestaan, gelet op het chronologisch brede spectrum dat het aardewerk beslaat. Duidelijk toewijsbare horizonten of duidelijkere chronologische opdeling valt door de aard en samenstelling van de laag niet te verwachten. De daaropvolgende pleinfase is gelijkaardig qua karakteristieken en omvat de 15de-16de eeuw. De aangetroffen jongere sporen dateren allemaal vanaf de 17de eeuw. Recentere pleinfases tot slot zijn wellicht vergraven. De aangetroffen sporen geven in grote lijnen een beeld van de pleinontwikkeling, maar meer inzicht wordt op basis van hun karakteristieken niet verwacht.

- *Afweging van de resultaten van het vooronderzoek ten aanzien van de geplande werken*

Uit de proefputten bleek dat de **westelijke zone** van het plein **zwaar verstoord** is tot op een diepte van minstens 1,32 m onder het maaiveld. Het gaat hier om de locatie van de vroegere gemeentelijke jongensschool, die rond het midden van de 19de eeuw werd opgericht en rond 1975 werd afgebroken.

Aan de oostelijke zijde van het plein (Zone I) werden twee oude pleinfases (lagen) onderscheiden (vanaf -40/-50cm onder maaiveld). Beide fasen zijn langzaam en gradueel, over een periode van verschillende eeuwen, opgebouwd. Door de eeuwenlange, graduele ontwikkeling bevatten de pleinlagen materiaal uit een brede chronologische periode en zijn ze als het ware gaandeweg 'gehomogeniseerd'. De eerste pleinfase dateert op basis van een randtype in grijs aardewerk vanaf de 12de-13de eeuw, tot de 15de eeuw. De tweede pleinfase dateert op basis van het aardewerkensemble uit de 15de-16de eeuw.

Een aantal **recentere kuilen** doorsnijden deze twee niveaus. Duidelijk leesbaar worden deze pas op een diepte van -80cm onder het maaiveld. Deze kuilen zijn op basis van het weinige aardewerk te dateren vanaf de 17de eeuw, of recentier. Met deze kuilen **corresponderende pleinfases vanaf deze periode ontbreken** en zijn waarschijnlijk bij de aanleg van de huidige verharding verwijderd.

Er is bij het proefputtenonderzoek tot slot **geen enkele indicatie voor begraving** vastgesteld.

De **geplande werken** kennen voornamelijk een beperkte impact: de heraanleg van het plein en de wegenis reikt tot maximaal 40/45 cm onder het maaiveld. Enkel aan de zuidzijde is er plaatselijk een grotere impact te verwachten door de heraanleg van een gescheiden rioleringsstelsel van 400 mm diameter (RWA) en 250 mm diameter (DWA). Het rioleringsstelsel zal ten dele in bestaand tracé aangelegd worden en zal derhalve slechts ten dele een nieuwe verstoring veroorzaken.

Samenvattend kan geconcludeerd worden:

- Het westelijk deel van het plein is reeds zwaar verstoord door de bouw van de voormalige gemeenteschool. De werkzaamheden kunnen hier hoegenaamd geen relevante archeologische info meer aansnijden.
- Elders op het plein zijn oudere pleinniveaus bewaard, alsook recentere kuilen. De twee aangetroffen pleinfases zijn blijkens het proefputtenonderzoek gradueel ontwikkeld en gehomogeniseerd. Het weinige materiaal en het ontbreken van een duidelijke stratigrafie binnen de pleinfases laten enkel een brede datering toe (respectievelijk 12de/13de -15de eeuw enerzijds en 15de/16de eeuw anderzijds). Door de aard van deze lagen (gehomogeniseerd) wordt geen gedetailleerder inzicht meer verwacht. De overige aangetroffen sporen, i.e. kuilen, doorsnijden deze lagen en zijn van recentere datum (17de eeuw of jonger). Recentere pleinfases (vanaf 17de eeuw) zijn tot slot niet vastgesteld. De meest recente pleinfases zullen hoogstwaarschijnlijk bij de aanleg van de 20ste –eeuwse verharding vergraven zijn en deze niveaus worden dan ook niet meer verwacht.
- Het eerste duidelijk leesbare archeologische niveau, het niveau waarop de individuele sporen uit elkaar gehouden kunnen worden, situeert zich pas op 80 cm onder het maaiveld, onder de hierboven beschreven pleinfases.
- De vraag of de heraanleg van het plein een impact zou kunnen hebben op eventuele begraving, kon definitief beantwoord worden: in het westelijk deel van het onderzoeksgebied kan geen eventuele begraving meer verwacht worden, in het oostelijk deel zijn er geen (on)rechtstreekse indicaties aangetroffen voor eventuele begraving in de omgeving.
- In het westelijk deel van het plein is archeologisch erfgoed *de facto* afwezig en zullen de werken dan ook geen impact hebben. Voor de oostelijke zijde van het plein geldt dat de aanleg van de nieuwe verharding hooguit net zal raken aan de bovenkant van de jongste bewaarde pleinfase (15de/16de eeuw). Op dit niveau zijn evenwel nog geen sporen aflijnbaar en wordt geen wezenlijk nieuwe informatie verwacht.
- Wat de riolering betreft zal er lokaal wel een zekere impact zijn op het bodemarchief. De uitbreiding van de riolering zal daarbij de reeds vastgestelde pleinlagen aansnijden. Gelet op de aard van deze

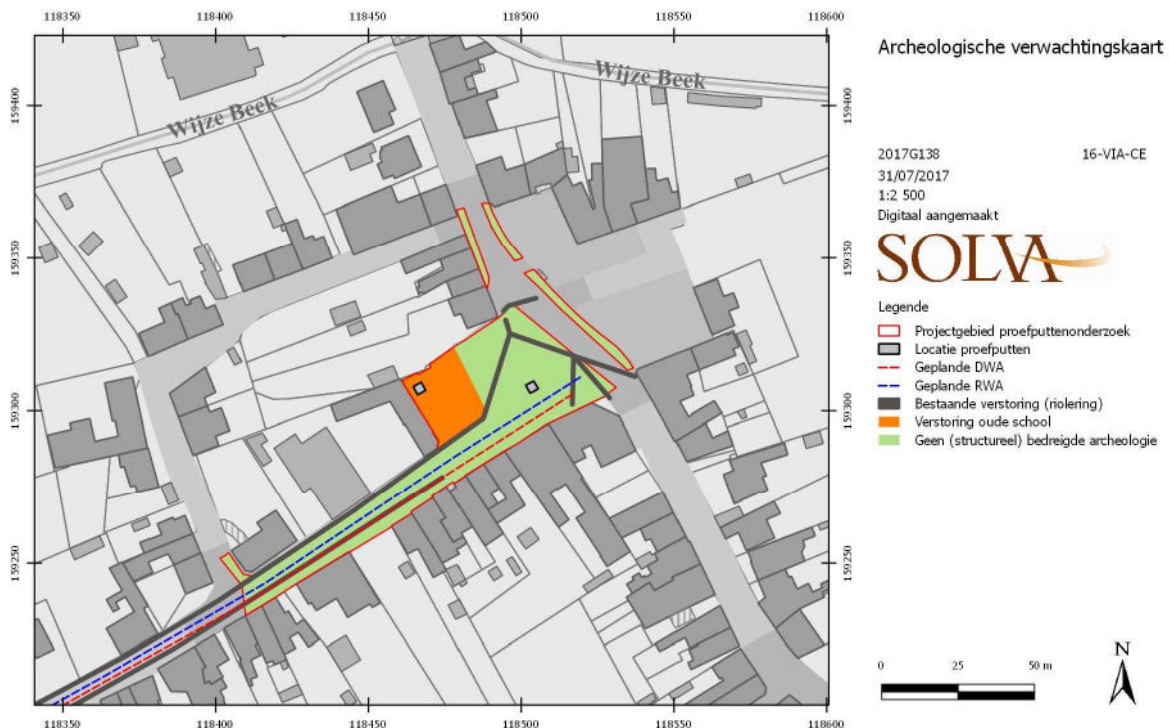
pleinlagen, die enkel een brede chronologische datering toelaten, worden echter geen fundamenteel nieuwe inzichten verwacht.

- Bovendien zal de heraanleg van de riolering slechts ten dele een nieuwe bodemverstoring impliceren: een deel van de nieuwe riolering herneemt het bestaande tracé dat reeds geroerd is. De nieuwe verstoring is derhalve eerder beperkt in oppervlakte, waardoor de mogelijkheden tot een bredere ruimtelijke interpretatie sowieso beperkt zijn. Tot slot blijven de pleinniveaus elders in het projectgebied volledig bewaard en zijn ze dus niet in hun hoedanigheid bedreigd.

De onderzoeksvragen die voorop gesteld werden, zijn met het proefputtenonderzoek beantwoord: er zullen geen sporen van begraving aangetroffen worden bij de werkzaamheden en er werd een globaal inzicht verkregen in de pleinopbouw. Daaruit blijkt dat de heraanleg geen impact zal hebben (heraanleg plein op beperkte diepte) of slechts een beperkte impact zal hebben (deel rioleringstracé) op de archeologische sporen. Rekening houdend met de hoedanigheid en diepte van de archeologische sporen die werden vastgesteld, en het feit dat de meest recente pleinniveaus zijn vergraven bij de aanleg van de verharding, wordt alles bij elkaar beschouwd geen wezenlijk nieuwe informatie meer verwacht. De geplande werken zullen anderzijds ook geen fundamentele impact hebben op de sporen.

In dit licht is **verder vooronderzoek niet noodzakelijk**. Dit zou immers geen bijkomende relevante kenniswinst opleveren en is kosten/baten beschouwd niet te verantwoorden.

2.2.8.2 Afbakening van de zones waar geen archeologisch erfgoed aanwezig is of verwacht wordt

Figuur 22. Archeologische verwachtingskaart van het projectgebied.

Op basis van het proefputtenonderzoek is gebleken dat de westelijke zone van het plein verstoord is door de vroegere gemeenteschool (oranje op Figuur 23). Op het overige deel van het plein zijn archeologische sporen aanwezig vanaf 40 à 50 cm onder het maaiveld. Het archeologisch leesbare niveau (niveau waarop de kuilen die de pleinniveaus doorsnijden, individueel duidelijk leesbaar worden) bevindt zich echter op 80 cm onder het maaiveld. Enkel de nieuwe rioleringen zullen het archeologisch erfgoed verstoren. Omwille van de beperkte diameter van de buizen is deze impact echter niet structureel. Daarnaast blijft het archeologisch erfgoed op een groot deel van het plein bewaard (groen op Figuur 23).

2.2.8.3 Afbakening van de zones waar archeologisch erfgoed vastgesteld is of verwacht wordt

Zie Figuur 22.

2.3 Bijlagen

2.3.1 Lijst van plannen, figuren, foto's en kaarten

2.3.1.1 Lijst van de figuren

Figuur 1. Kadasterkaart van het projectgebied (Bron: AGIV, Adp van het GRB; 31/07/2017).

Figuur 2. Topografische kaart ter hoogte van het projectgebied (Bron: NGI, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

Figuur 3. Inplantingsplan van de proefsleuven op het GRB (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 27-07-2017).

Figuur 4. Hoogtemodel van het projectgebied (Bron: AGIV, DHMV II, raster, 1 m resolutie; eigen bewerking; 31/07/2017).

Figuur 5. Ferrariskaart (1771-1778) ter hoogte van het projectgebied. De drie pleindelen zijn duidelijk zichtbaar (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

Figuur 6. Poppkaart (1842-1879) ter hoogte van het projectgebied (Bron: AGIV, geraadpleegd via WMS; 31/07/2017).

Figuur 7. Grondplan van de geplande rioleringswerken in de weerhouden zone (Studiebureau Arcadis).

Figuur 8. Dwarsprofiel 3 van de aan te leggen riolering (Studiebureau Arcadis).

Figuur 9. Dwarsprofielen 4 en 5 van de aan te leggen riolering (Studiebureau Arcadis).

Figuur 10. Grondplan van de aan te leggen wegen in de weerhouden zone (Studiebureau Arcadis).

Figuur 11. Dwarsprofiel B van de aan te leggen wegen (Studiebureau Arcadis).

Figuur 12. Zone I, profiel AB, schaal 1/20.

Figuur 13. Zone I, profiel CD, schaal 1/20.

Figuur 14. Zone I, profiel EF, schaal 1/20.

Figuur 15. Zone I, profiel GH, schaal 1/20.

Figuur 16. Tekening en foto van randscherf 16-VIA-CE-9, uit laag I-14 (Tekening: Maxime Poulain).

Figuur 17. Grondplan Zone I.

Figuur 18. Tekening van coupe AB op paalspoor I-8.

Figuur 19. Zone II, profiel CD.

Figuur 20. Grondplan Zone II.

Figuur 21. Gegeorefereerde topografische kaart van 1969, met de contouren van het schoolgebouw duidelijk zichtbaar (Bron: NGI, geraadpleegd via Cartesius; 31/07/2017).

Figuur 23. Archeologische verwachtingskaart van het projectgebied.

2.3.1.2 Lijst van de foto's

Foto 1. Zone I, profiel AB.

Foto 2. Zone I, profiel CD.

Foto 3. Zone I, profiel EF.

Foto 4. Zone I, profiel GH.

Foto 5. Grondvlak van Zone I.

Foto 6. Grondvlak van Zone I.

Foto 7. Grondvlak van Zone I.

Foto 8. Foto van coupe AB op paalspoor I-8.

Foto 9. Zone II, profiel CD.

Foto 10. Zicht op Profiel CD ter hoogte van de controle op lagen II-3 en II-4.

Foto 11. Grondvlak Zone II.

Foto 12. Foto van de gemeentelijke jongensschool in 1922. Het oude tracé van de Vianeplein(straat) is hier nog aanwezig (Bron: Vanden Herreweghen, Van Bockstaele, De Cock 1985).

2.3.2 Tekeningenlijst

2.3.3 Fotolijst

2.3.4 Sporenlijst

2.3.5 Vondstenlijst

2.3.6 Stalenlijst

Niet van toepassing.

2.3.7 Skeletformulieren

Niet van toepassing.

2.3.8 Conservatierapport

Niet van toepassing.

2.3.9 Beschrijvingen van de aangelegde referentieprofielen met foto's

Zie Hoofdstuk 2.2.3.

2.3.10 Resultaten aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses

Niet van toepassing.

3 Bibliografie

De Kempeneer J., Deschepper E., Buckens M., Verbrugge A., Pede R., Cherretté B., 2017. Viane – Centrum. Heraanleg van de wegenis en riolering. Archeologienota – 2017E14, SOLVA-Archeologierapport 81, Sint-Lievens-Houtem: SOLVA.

Vanden Herreweghen A. M., Van Bockstaele G., De Cock L., 1985. *Viane. Tussen kerken, kloosters en kastelen...*, Nukerke.